

SLOVENIJA.

List 46.

V petik 8. Grudna

1848.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrahače še $\frac{1}{3}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Njegovo Veličanstvo, cesar Ferdinand, je 2. Grudna v Holomucu vprico vsih tam bivajočih visokih udov cesarske rodovine, vseh ministrov, in generalov Vindišgreca in Jelačića svojo voljo razodel, od vladarstva odstopiti, in prestol nadvojvodu Francu Jožefu, kteriga je za polnoletniga oznanil, sinu nadvojvoda Franca Karla, prepustiti.

Naslednji so razglasi v ti preimenitni dogodbi:

Mi Ferdinand prvi, po božji milosti cesar avstrijski, kralj ogerski in česki, tega imena peti itd. itd.

Ko smo po smerti Svojiga gospoda očeta, rajneiga cesarja Franca perviga, po postavni nasledbi prestol nastopili, smo, spoznavši globoko svetost in velikost Svojih dolžnost, pred vsim Boga za pomoč prosili. Pravico braniti je bil izvoljen pregovor, srečo avstrijskih narodov podpirati, je bil konec Našiga vladarstva.

Ljubezin in hvaležnost Naših narodov ste bogato plačale trudenja in skerbi vladarstva, in tudi v zadnjih dnevih, ko je hudodelskim podpihovanju se bilo vdalo postavni red podreti in deželno vojsko vneti, je vendar nezmerena večina Naših narodov svojo vladarju dolžno zvestobo stanovitno obdržala. Dokazi, ki so pri grenkih skušnjah Našemu žalostnemu sercu tolažbo dajali, so nam iz vseh krajev cesarstva prišli.

Ali sila dogodeb, gotova in neogibljava potreba velikiga in obsezniga preropenja Naših državnih osnov, ktero smo Mi mesca Sušca t. l. započeli in pot mu napravili, je nam terdno prepričanje dala, da je treba mlajših moči, v podpiranje in srečno dognanje velikiga dela.

Sklenili smo tedej, po godnim premišljevanji, in prepričani od vkazljive potrebe te stopinje, tu slovesno **od avstrijskiga cesarskiga prestola odstopiti**.

Naš presvitli gospod brat in postavni naslednik v vladarstvu nadvojvoda Franc Karel, ki je Nas vedno zvesto podpiral in trudenja Našiga se vdeležval, je izrekel in izreče tu, podpisaje z Nami vred pričujoči razglas, da se tudi On, in sicer za Svojiga, po njem na tron poklicaniga sinu, presvitliga gospoda nadvojvoda Franca Jožefa avstrijski cesarski kroni odreče.

Odvezaje vse državne služabnike njih priseg, jih navkažemo na noviga vladarja, proti komu imajo oni svoje z prisego poterjene dolžnosti poklica tudi za naprej zvesto spolnovati.

Od Svoje hbrre armade vzamemo slovo z zahvalo. Spoznavši svetost svojih priseg, branilo zoper zvunajne sovražnike in znotrajne izdajavce, je bila vedno, nar bolj pa v zadnjim času, krepka podpora Našiga prestola, izgled zvestobe, stanovitnosti in junakoserčnosti do smerti, sečt v nevarnost pahnene države, ponos in kinč skupne domovine. Z enako ljubeznijo in vdanostjo se bo tudi okoli noviga cesarja zbrala.

Poslednič znebimo vse narode cesarstva njih dolžnosti do nas in prenesemo vse te dolžnosti in pravice slovesno in v obliči sveta na Svojiga ljubljeniga gospoda sinu bratoviga kot

Našiga postavniga naslednika, ter izročimo te narode milosti in posebnimu varstvu božjemu. Svigamogočni jim dodeli zopet znotrajni mir, pripelji zmotjene nazaj na pot dolžnosti, zapeljane k spoznanji, odpri zastale studence blagovitosti in razlij blagoslov svoj v polni meri čez Naše dežele, — naj pa tudi razsvitli in okrepi naslednika Našiga, cesarja Franca Jožefa Perviga, da izpolni svoj visoki in težki poklic v lastno čast, v slavo Naše rodovine, v prid njemu izročeni narodov.

Dan v Našim kraljevim glavnim mestu Holomucu, drugi dan Grudna leta 1848, v štirinajstim letu našiga vladanja.

Ferdinand s./r.

Franc Karl s./r.

Švarcenberg.

Mi Franc Jožef prvi, po božji milosti Cesar avstrijski, kralj ogerski in česki, kralj lombardski in beneški itd. i. t. d.

Po odstopu od prestola Našiga visokiga strica, cesarja in kralja Ferdinanda Perviga, na Ogerskim in Českim tega imena petiga, in po odreki Našiga presvitliga gospoda očeta, nadvojvoda Franca Karla, z pragmatičko sankcijo poklican, krono Našiga cesarstva na glavo si položiti:

oznanimo z letem slovesno vsem narodam cesarstva svoj nastop na prestol z imenam Franc Jožef prvi.

Potrebo in visoko ceno svobodnih in času primernih naprav iz lastniga prepričanja spozna, z zaupanjem na pot stopimo, ktera Nas k blagonosnim preropenji in omladenji celiga cesarstva peljati ima.

Na podlagah prave svobode, na podlagah enakopravnosti vseh narodov cesarstva in enakosti vseh državljanov pred postavo, kakor tudi deležnosti narodovih namestnikov pri postavo-dajanji, bo domovina vstala nova v stari velikosti, ali z omlajeno močjo, nepremakljivo zidovje v viharjih časa, prostorno stanovališče plemenam razniga jezika, ktere pod žezlam Naših očetov bratovska vez stoletno sklepa.

Z terdnim sklepam čisto svetlost krone in celotno državo nekratjeno ohraniti, ali pripravljeno, Svoje pravice z namestniki Svojih narodov deliti, se zanašamo, da bo z Božjo pomočjo in v edinosti z narodi po sreči šlo, vse dežele in rodove cesarstva v eno veliko državno telo združiti.

Težavne skušnje so Nam naklonjene, mir in red sta v več krajih cesarstva poderta bila. V enim delu države se še danas deželna vojska vnema. Vse priprave so storjene, povsod povstavi spoštovanje zopet pridobiti. Vkrotenje punta in vstanovljenje notrajniga miru sta prva pogoja za srečni izid velikiga dela ustave.

Terdno se tu zanašamo na pametno in resnično pomoč vseh narodov po namestnikih njihovih.

Zanašamo se na zdravi um vedno zvestih deželnih prebivavcev, kteri so po zadnjih postavnih odločbah zastran odprave podložnosti in osvobodjenja zemljiš polno vživanje državljskih pravič dosegli.

Zanašamo se na Svoje zveste državne služabnike.

Nadjamo se tolikokrat izkazane hrabrosti, zvestobe in stanovitnosti Svoje slavne armade. Ona Nam bo kot sprednikom Našim steber prestola, domovini pa in svobodnim napravam nepremakljiva bramba.

Vsaktera priložnost, zaslugo, ktera nobeniga razločka stanu ne pozna, obdarovati, nam bo draga.

Narodi avstrijski! V resnim (ozbiljnim) času prevzamemo posest od prestola Svojih očetov. Velike so dolžnosti, velika je odgovornost, ktero nam previdnost naloži. Varstvo božje bo Nas spremljalo.

Dano v Našim kraljevim glavnim mestu Holomucu 2. Grudna leta 1848.

Franc Jožef s./r.

Švarcenberg.

Narvikši odpis na državni zbor.

Mi Franc Jožef prvi, po božji milosti cesar avstrijski, kralj ogerski in česki itd. sporočimo Svojimu ustavodajavnemu državnemu zboru v Kromerizu Svoj cesarski pozdrav in oznamimo, da smo, ker je Naš presvitli gospod stric, njeg. veličanstvo cesar Ferdinand prvi od vladarstva odstopil in Naš presvitli gospod oče, nj. cesarska visokost nadvojvoda Franc Karl se nasledbi odpovedal, posedli tron Svojih očetov.

Naša živa želja je, da se delo ustave berž ko bo mogoče dožene, in Mi se zanašamo v ti reči na sprevidno pomoč (Beistand) in domorodno gorečnost državniga zbora.

Poterdili smo v službi ministerstvo, od Našiga presvitliga strica imenovano, in mu zavkazali, pisma, ki se Našiga nastopa v vladarstvu tičejo predložiti državnemu zboru, kteriga z letem Svoje cesarske milosti in blagovoljnosti zagotovimo.

Dano v Našim kralj. glavnim mestu Holomucu 2. Grudna 1848.

Franc Jožef s./r.

Švarcenberg.

Ljubi knez Švarcenberg! Spoznam za dobro sedajno ministerstvo v njegovi službi poterditi, in pričakujem od njega, da bo z enako delavnostjo in zvestobo, kot dosihmal, dolžnosti svoje spolnovalo, kar imate ministram oznaniti.

Holomuc 2. Grudna 1848,

Franc Jožef s./r.

Švarcenberg.

Ljubi knez Švarcenberg! Spoznal sim za dobro, barona Kulmera za ministra brez naloge (portefeuille) z sedežam in glasam v minister-skim svetu imenovati.

Holomuc 2. Grudna 1848.

Franc Jožef s./r.

Švarcenberg.

Načert ustave, izdan od leveice na državnim zboru v Kromerizu.

Ker smo od več strani krive besede o cilj in koncu našega prizadevanja slišali, ker so nas posebno moške nazadnje stranke pri reprezentantih drugih narodnost z tim počerniti skušali, kakor de bi bli mi protivniki enakopravnosti vsih narodov, kakor de bi mi nemškemu življu nekakšno prednost prigrigotovati hotli, za svojo dolžnost spoznamo, v kratkim svoje vodila o novim osnovanju Austrie na znanje dati.

Naše prizadevanje je pred vsim popolno razvitje demokratiških vodil, ob enim se pa tudi odpovemo vsim republikanskim namembam (Tendenzen), ker je po naši živi prepričenosti zavolj lastovitne sostave Austrijskih dežel razvoj svobode v demokratiški monarhii (samoderžavi) nar varniši zagotovljen.

Potrebna nasledba tih demokratiških vodil je pa enakost vsih, tedaj tudi enakopravnost vsih narodnost; to se pa po naših mislih more le na ta način zgoditi, de vsak narod, kolikor se to z obstojem močne središnje oblasti zjediniti da, svoje lastno oskerbnitvo in zakonodajstvo vdobi, in de členi eniga naroda ne bodo brez neobhodne potrebnosti okroga ali deželi drugiga pridjani. — V razjasnenje tih naših vodil, pristopimo naslednjemu kratkim načertu močne osnove austrijskih dežel, kterih poslanci so na tim zboru, z svojo mislijo:

I.

Na temu državnemu zboru zastopljene dežele včinijo federativne države iz naslednjih 5 narodnih državic:

Polska, Česka, Slovenska, Nemška, Taljanska Austria. Te države bodo obstale:

a) Polska Austria, iz Galicie, Krakove in Bukovine; uradni jezik polski in rusinski.

b) Česka Austria, iz českih delov Česke in Moravske dežele, in Tešinska kresija Silezie; uradni jezik českí.

c) Slovenska Austria, iz Krajnske, iz na levim bregu Drave ležečiga dela Celovške kresije Koroške in slovenskiga dela Štajerske dežele in Goriskiga kotara. Uradni jezik slovenski.

d) Nemška Austria, iz gornjiga in doljniga Estrajha, Solnogradskiga, severne Tirolske, Vorarlberga, od Koroške iz Beljaške kresije, od Šlezije iz Tropavske kresije in Celovske do Drave, in nemških delov Štajerske, Česke in Moravske dežele. Uradni jezik nemški.

e) Taljanska Austria, iz južne Tirolske, Istrie, Dalmacie, Tersta in Taljanskiga dela Goriskiga kotara. Uradni jezik Taljanski.

NB. I. Pri odločnji mej naj bi se posebno na to gledalo, de se po mogočnosti nar manjši število členov eniga naroda v kotar drugiga potegne.

NB. II. Ko bi potlej tudi drugi, zdaj na državnemu zboru ne namestovani deli pristopiti hotli, bi se to lahko učinilo; tako bi p. r. Horvatje in Slavonci državi: Slovenska Austria, pristopili.

II.

Od osnove posamezne narodne države.

Izpeljavna (eksekutivna) oblast gre samovladarju, kter taisto po državnemu tajništvu izpeljava, kter je pa zopet državnemu parlamentu odgovoren; državno tajništvo obstoji iz perviga državniga tajnika, kter ob enim tudi nepričijočiga vladarja nadomestuje; dalej iz državniga tajnika notranjih zadev, pravde, uka, obreda, državnih dnarjev in kmetijstva.

Zakonodajavna oblast, kolikor ne seže v kotar središnje oblasti, gre zboru (parlamentu), kter se bo po izvirnih volitvah in občni pravici glasovanja volil. Parlament tudi zamore davke, kteri se v potrebo države razpišejo, dovoliti, on oskerbljuje terdni stan države. — Monarh zamore sklepe tega

zboru vstaviti. V vsaki državi je viksi sodništvo.

III.

Od središnje oblasti.

Vunanje zadeve, vojaštvo, colne, pošne, železnocesne, dnarne in terzne zadeve, brodnitvo, državni dolgovi in zadeve banke. Izpeljavno oblast monarh po ministerstvu izpeljava, ktero je starasinstvu enako odgovorno, in ktero obstoji iz predsednika ministrov, ministra vnajnih zadev, vojske, terztva, državniga zidanja, splošnih dnarjev. —

Zakonodajavno oblast izpeljuje senat, kteri se nekaj po izvirnih volitvah snide, nekaj pa po volitvi iz posameznih zborov sostavi. Parlamentu gre tudi privoljenje in obderžanje državnih stroškov središnje oblasti.

Tudi sklepe senata zamore mornarh vstaviti.

Za prepire narodnih držav med seboj, in za obtožbo ministrov obstoji državno sodništvo.

Z tim načertam mislimo nar bolj enakopravnost vsih narodnost zagotoviti, ker je po tem takim slehernimu, kteri ni pri središni oblasti, mogoče, povsod s svojim materinskim jezikom shajati; ob enim opomnimo, de smo pri odločnji moči posameznih držav in središnje oblasti le načert podali, in k nekterim premembam v ti reči radi pristopimo.

* Gotovo zoper te pravila ni besedice reči, in Slavjani niso nikoli zato protivniki Levice bili, ker je nar veči mogočo svobodo zagovarjala, marveč za to, ker je z takimi sladkimi besedami nar bujši sovražstvo zoper vse, kar je slavjanskiga, zakrivala. In ako pomislimo na gori rečeno pravilo, de se udje eniga naroda brez neogibljljive potrebe v opravišniško okrožje drugiga naroda jemati ne smejo, moramo le nevednosti pripisati, ako na Koroškim Dravo za mejo postavljajo, če prav taista delječ unkraj Celovca seže, in če clo skorej celo ilirsko primorje, zlasti Istrijo Laški deželi pritlikvajo. Tolike neznosti v geografii nihče pri državnih poslancih iskal ne bil, in težko se je tu zderžati misli, de ta poskus ljudem nesramno oči slepiti, od brezvestnih istrijanskih Laškonov na državnim zboru, Defranceschi, Fachinetti in pajdašev izvira. Tode naj počenjajo ti ljudje, kar hočejo, goljufija in krivica njih ne bo oveljala; terdno se zanašamo prvič na ministra grofa Stadiona, ki sam iz lastne skušnje razmere med Slovenci in Lahi v primorji dobro ve, na česke poslance in posebno tudi na našiga poslanca g. Raka; ki Koroško in Istrijo na tanjko pozna. Tode nihče ne derži križama rok, zmaga še ni naša, za to živo priporočimo slovenskim rodoljubam na Istrijskim, naj se za vbogo zanemareno ljudstvo krepko potegnajo, ga od važnosti sedajnega časa podučijo, in njegovim željam besede podajo, de se oglasi in osramoti hudobne zvijačnike, ki ga v ptuji jarem vprezati skušajo!

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenske dežele.

Glediše v Ljubljani. V prid igravke iz družbe nemških tukajšnjih igravcov je bila v pondelk 4. dan t. m. Kotzebueva igra: „Die Zerstreuten“, v slovensko prestavljena, dana pod naslovom: „Zmešnjava čez zmešnjavo“. Prestavil je igrico gosp. J. Babnik, igrali so jo prostovoljci. Ne zapopademo, kako se je kaj taciga pisali, še menj kako se je očitno igrati moglo. Mislil je gosp. Babnik nemško izdelano prigodbo prav po domače v slovenskih razmerah in šegah nam pokazati. Ali kako de bolji spodobniši slovenske obleke za nemško delo našel ni, ker bi je dalje ne bilo treba iskati! Kako lepo primerno in pošteno

čisti slovenski pogovor teče tudi v šalah in smešnicah — kako gnusno in nesramno pa je nemarno govorjenje bilo skor vsih oseb te igre, nar bolj obeh županov! Kakoršni govor de za gledišni oder gre, je slednjemu omikanimu znano, naj že osebe bodo tudi nizkiga stanu, ali napčnih navad. De nam pa gosp. Babnik take nevredne in sirove Slovence v gledišu kaže, in še ne le nam, tudi ptujcam, tudi mnogim nasprotnikom našiga naroda, kterim se je tako rekoč pripravna priložnost z tem dala, narod naš slovenski grajati in zasramovati, — to nas žali, to njemu nečast dela, to oistro očitati moramo. Upamo in terjamo, de se taciga kaj nikdar več ne zgodi! Slovensko društvo in njega prostovoljni igravci se z to napravo kar nič pečali niso, in vemo de se z enako nikdar ne bodo oskrunili; ali opomnimo, de naj tudi drugi rojaki pri tacih zaničljivih igrah nikar se ne omadežujejo.

Čez gorenski terg Kropo (Kropa ni vas je terg) je že v tem časopisu nekaj rečeno bilo, de so namreč tukej goreči Slovenci, zraven se je pa tudi bralo od enih Nemškutarjev, kateri tam tako rekoč veselje Slovincam kale. Ti moške so ob času mene za tistiga obsodili, ki jim je na kito stopil, dans pa, ko bom res dve besedi od Kroke rekel, jim povem, de če jest kej govorim, se tudi pokažem, kdo de sim.

Okolstave so tako donesle, de so v Kropi, kjer sim jest doma, veselje zavoljo pervolenja naših barv še le zdaj zadno nedeljo pred adventom obhajali. Zvečer ob šestih so domači po celim gorenskimi sloveči godeci na sred terga pod že davno stoječim belo-modro-rudečim banderam na placi jo zagodli: Slava našimu Ces. Ferd. etc. etc. Ljudstvo to sliši in ko bil dihnil, so po celim tergu v okenicah ljučice zamigljale, velika množica se je vkupej zbrala, kje in sem so lepe Slovenske prepevali, z eno besedo, vse je bilo veselo.

Vidi se, kako so ti dobri ljudje vneti za pravico, za našo mater Slovenjo in za našiga cesarja. Lep izgled je v te kakor v vsih dobrih rečeh deleč znan in povsod spoštovan gospod nadžupan Franc Šuller, in sreča bi bila, ko bi po več naših krajih župani glavo in serce tega moža imeli.

Ali čudo — samo po enih dveh ali treh hišah je bila tema kot v brezdnju. Kdo ve zakaj! Narberžeje vtegnejo po njih tisti nemškutarji stanovati, ktere je unidan nekdo bil v misel vzel; ako je pa to, je pisavec golo resnico govoril in nepametno storil, de se imenoval ni.

Rečeno bodi že vsim nasprotnikom moje drage domovine, de naj jenjajo, naj glave ne vtikvajo v slavjansko kolo, zakaj suče se neprenchljivo in ni jih krajnska mati toliko nemškutarjev rodila, de bi ga vstavili; in kadar polože zadnjiga nemškutarja v jamo, takrat se bojo našiga Prešerna besede dopolnile, kater je že v leti 1833 zapel:

Vremena bodo Krajncam se zjasnile

Jim milši zvezde kakor zdey sijale,

Jim pesmi bolj sloveče se glasile.

Tine Zupan.

* Kakor iz prijatloviga pisma zvemo, se Slavjanski zbor v Terstu lepo širi; ima že okoli 200 udov, med njimi tudi visokopostavljene može, predsednike sodiš, deželne in gubernialne svetovavce, tudi okoli 30 oficirjev, dosti kapitanov iz Dalmacije, duhovnike in uradnike iz Istrije, in tudi bogate teržaške kupee. Za zdaj je zbor v mestnim poslopji „Tergesteo“ nekoliko sob najel, ko se bolj vkrepi in vterdi, si pa veči prostor omisliti hoče, in bo tudi en slavjanski časopis na svitlo dajal. Upamo, de bo ta naprava, ki že zdaj v Terstu veliko veljavo ima, sčasama blagosloveno moč za ondotno Slavjanstvo dosegla. Bog daj!

(Ž) Od Drave. Slovenščina po pisarnicah na Slovenskem od dne do dne bolj čvrste noge dobiva. Ne davno smo dobili slovensko oznanilo od Hrastovca pri sv. Ruperti na Goričkom, ktero nas je prav razveselilo. — Zastran naslovov (Titel) samo na kratko opominim, de nemška beseda: löblich, se, mislim z besedo: Slavni, slavna, slavno najbolje posloveniti da. Pisatelj imenovaniga oznanila naj prime našo priserčno hvalo za svoje lepo prizadevanje!

Hervaska in slavonska dežela.

Iz Zagreba 30. Listop. Kar smo že davno željno čakali, to se je včeraj začelo. Na prizadevanje nekoliko rodoljubov se je ustanovilo na izgled Lipe slovanske v Pragi tudi tukej podobno društvo pod taistim imenom slavonske Lipe. Častniki zazdajni tega društva so: Starešina: Vranjizany, predsednik finančialniga odseka, podstarešina: Ferdo Žerjavic, tajniki: Slavoljub Verbančič in Franjo Žužel. Pravila društva bo izdelal odbor iz gg. Babukiča, Kušljana, Dr. Demetra, Stanislawjeviča, Stankoviča. Bog daj, de bi iz tega včerej vsajeniga gorčičniga semena vzrasla čvrsta košata Lipa lepodišeča, ki bo s široko senco unuke in unukov unuke počivajoče in na trudenje sprednikov misleče hladila. (Šlav. J.)

Česka dežela.

V Pragi 3. Grudna. Cesar Ferdinand je od vlade odstopil in je včeraj po noči 1/4 pred polnočjo sem v Prago prišel. Odhod je mogel silno nagel biti, zakaj še le okoli enajstih je dobil namestnik gubernialniga predsednika Mečeri daljnopisno novico, in bil je tedaj Cesar od njega, nekoliko drugih uradnikov in okoli 8 mesčianov sprejet, zadnji so bili iz mestne besede (Ressource) poklicani.

G. klobučar Kalebrenner je z serčnim prostim nagovorom Nj. veličanstvo pozdravil, in mu rekel, kako veselje de je Pražkimu mestu, iz nenada ljubljeniga cesarja v sredi svoji imeti. Cesar je prijazno zahvalil in se je naglo v kraljev grad peljal. Cesar je bil prav zdrav viditi in vesel, de je težke butare zneben. Še le danas dopoldne smo zvedli, de je odstopil; sicer pa se je lahko ta dogodba že naprej vedla, ker je bil od prisega pri kronanji storjene vezan, celost in edinost ogerske dežele in krone varovati, kar se pa več izpolniti ne more. Cela ta dogodba se je mende že 3 tedne vlekla, ban Jelačić jo je pa še le pred 8 dnevi zvedil, in privoljil. Madžari skušajo v Holomucu mirno poravnanje, še en razglas se bo na-nje razposlal in potlej: hajde. (Gratz. Z.)

* Slovanska Lipa je od svojiga sklepa Slovencam združenje z Horvati priporočiti, odstopila, ter bo samo v razglasu svoje veselje na znanje dala, de se je slovenska narodnost tako lepo obudila. —

Moravia in Silezia.

(y.) Kromeriz 1. Grudna. (Dopis potniga.) Deržavni zbor v majhnim moravskim mestu, in njega število, ki je že blizo do 300 naraslo, še nič posebniga ne poda, kar bi povedati bilo. Seje niso veliko veselja storile, prošnje, odstopi, volitne pisma in zapisniki, to so bili predmeti dozdajniga posvetovanja, v kterim je bil predsednik nekterekat primoran, nemirne osrečovavce naroda k pokoju opominjati. Nar važniši je ministersko razodenje, ki povsod dopade, in pa sklep, de se dunajski zbor mesca Koz. ni priznal.

Kakor se dozdaž kaže, so se štiri stranke v zboru napravile, tode ni moč njih misli in namena povedati; namreč nar nakrajniši desnica, večidel čehi, desno osredje (Neuman in Neuvall), levo osredje (Majer, Doblhoff) in nar nakrajniši levica (Löhner). Vsi pa hočejo

mende zvezno ustavo Austrije z večji ali majnji, osrednji oblasti prepušeno močjo. Vendar levica in levo središe nam Slovencam ne mislita kaj vstreči, zakaj levo središe nas Slovence v 4 kresijah: krajuski, primorski, slovenštajerski in sloveno-koroški zopet z Nemci zediniti hoče in Löhnerova stranka misli clo primorje Laham izročiti. Primerno bi tedej bilo, de bi vse slovenske društva v Gradcu, Ljubljani, Gorici, Terstu in Celovcu svoje misli in želje z prošnjami deržavnimu zboru razodele.

Od naših slovenskih poslancov so g.g. Ambrož, Gajer, Černe levico zapustili in se na levo središe odmaknili, g. Gorjup is Tolmina in Grašič iz Noviga mesta se še obotavljata med levico in levim središam; Štercin iz Kamnika bo pa še vedno na svojim prijatlu Löhnerju slonil in na njegovo povelje gledal, kedaj mu je vstati ali pa klopi se deržati; sploh se zamore reči, de so Kamničani z razgernenjem nemškiga bandera in pa z svojim špehovim poslancem *) veliko politiško omikanost pokazali.

Kar nemško zavezo zadene, tudi levica z §§. 2. in 3. nemške Frankobrodskje ustave zadovoljna ni.

Iz Holomuca. Od cesarjeviga odstopa iz verjetniga vira zvemo. Cesar in cesarica, obdana z cesarsko rodovino sta se 2. Grudna ob desetih zjutri podala v veliko sobo nadškofoviga poslopja, kjer sta bila že knez Vindišgrec in Jelačić ban z vsemi ministri. Tu je razodel ginjeniga glasa žlahtni vladar po prebranji odstopniga pisma, de svoje pravice postavnimu nasledniku prepusti. Na to je prebral nadvojvoda Franc Karel, oče sedajniga cesarja, svoje odpovedno pismo in polnoletje mladiga cesarja se je razglasilo. Zdaj pa je stopil mladi vladar pred cesarja, je padel pred njim na kolena in je zaprosil cesarja in očeta svojiga za blagoslov. Ta trenutik je vse pričjoče globoko ganil. Vsi nadvojvodi in nadvojvodinje so se zdaj vzdignili in so prisegli z objokanimi očmi in plakaje novimu vladarju. Oba namestnika (predstavnik) armade, knez Vindišgrec in ban Jelačić, sta stala vedno zraven cesarja, oba sta bila globoko ganjena.

Cesar Ferdinand se je vzdignil, je prijel oba vojskovoda za roke in ju je nasledniku predpostavil. Na to so se vrata sobe odperle in vse pisma so se še enkrat očitno prebrale. Žalost se je vsih polastila in jok se je po hiši čul. Cesar Ferdinand je na to naravnost Holomuc zapustil in se v Prag podal, kjer si je stanovanje izbral. Tudi pri kolodvoru se je zbrani množici žalost na obličji brala, ko je ljubljeni cesar odšel. (W. Z.)

Iz Kromeriza 2. Grudna. V izverstni seji je minister Švarcenberg zboru imenitno dogodbo, de je cesar Ferdinand vladarstvu se odpovedal, na znanje dal in pisma v ti zadeve prebral. Deržavni zbor je na opombo predsednika se vzdignil in zavpil: „Bog živi ustavniga cesarja Franca Jožefa I.“ ter je sklenil posebno poslanstvo z pismam odpraviti na mladiga Cesarja, mu spoštovanje zbora razodeti, in pa na Cesarja Ferdinanda, se mu še enkrat zahvaliti ko začetniku austrijske svobode: to poslaništvo bo obstalo iz treh poslancov iz vsakiga poglavarstva. —

Austrijska dežela.

(K.) Dunaj 4. Grudna. Novic, ki so nam včeraj zjutri tako iznenada prišle, de je cesar od vladarstva odstopil, iz perviga nihče verjeti ni hotel, dokler se niso vse pisma glede na odstop in nastop storjene na cesarskih poslopih brale in popolnoma to novico poterdile. Sploh se more reči, de se je Dunajčanov neka žalost polastila, de Ferdinand, po vsi pravici dobrotljivi imenovan, nam podeljenih svobod sam dopolnil in izpeljal ni, in marsikdo je

*) Tega gotovo niso mesčani iz Kamnika krivi, marveč nesrečna nezaupnost kmetov.

opomnil, de je krivično obnašanje njegoviga rojstniga mesta, Dunaja, k odstopu ga primoralo; vendar se ta misel več del sliši, de je cesar že bolehin in z zadnjimi dogodbami žaljen, si že pokoj zažclil, zraven pa, de je nova ustava Oggerske dežele, zoper ktero se prisega njegova vstavlja, k tem veliko pripomogla, kar tudi perve djanja mladiga cesarja pokažejo: namreč imenovanje Jelačića bana za civilniga in vojniškiga poglavarja Dalmacie in Reke, poterjenje serbskiga vojvoda Šuplikaca in poklic nekdajniga opravnika Požežkiga, barona Kulmera v ministerstvo; zadnji bo mende srednik med ministerstvom in Jelačićam in bo tudi od Hervatov in Serbov željeno zedinjenje z tem ministerstvom in deržavnim zborom vpeljal.

Z novim cesarjem zna tudi nova Austrija postati, ljubezin, ki je v vsih Austrijancih za dobrotljiviga Ferdinanda tlela, bo toliko živejši na mladiga, bistroumniga in ljubljeniga naslednika prestopila. Zgodovina bo cesarja Ferdinanda, ki nam je nar žlahtniši in narveči blago dodeljil, vedno ko plemenitiga in velikodušniga vladarja zaznamovala, dobroto in milost njegovo, očitno znamenje njegoviga serca, bo gotovo novi cesar Franc Jožef I. prevzel, zakaj kdor kolj ga bolj pozna, hvali njegove izverstne svojstva; eden njegovih nekdašnjih učencikov ga mi je popisaval kot nadepolniga moža bistre glave, on govori gladko vse omikane jezike evropejske in vse austrijsanske narečja, zlasti pa mu mende česki jezik slo dopade, kteriga popolnoma zna, zraven je veliki prijatelj vojakov.

Za Madjare je ta preimenitna dogodba smertni vdarec in obupno jih vidimo tu hoditi, kar jih je še na Dunaju ostalo, kjer so popolnoma zapušeni; imenovanje Jelačića in Šuplikaca jim kaže, kaj de bo iz njihniga, v sanjarijah vstvarjeniga madjarskiga kraljestva postalo. Imenitno je, de se je bila iz perviga ta povest razširila, de je Jelačić tudi poglavar v ilirskim kraljestvu, naši ljubi domovini, postal in berž so si eni mislili, de je temu vzrok prošnja krajuskih stanov zastran frankobrodskih poslancov.

Zcer pa ta dogodba miru na Dunaju škodljiva ni bila, če prav se tu in tam obžaluje in tako imenovani radikanci na njo vsaktere domišljave in povesti stavljajo.

Ptuje dežele.

Pruska. Še pred, ko je v Erfurtu notrajni boj vstal, je bilo mesto v obseden stan djano. Poslancov narodniga zbora ni dovoljna množca v Brandenburgju po kraljevim klicu prišla, torej se tam zbor veljavno še pričeti ni mogel.

Saksonska. V Lipnici (Leipzig) so na hišo austrijskiga konsula podobo cesarskiga orla, ktera je zavolj smerti Rob. Bluma od ljudstva doli veržena in osramotena bila, zopet častitljivo na prejšni kraj postavili. Močna straža je konsulu v pomoč pred njogovo hišo.

Laška. Papež je iz Rima odšel z francoskim poslancam 26. Listopada po noči. Pustil je pismice za ministra Goletti tako: „Rim zapustivši izročim Vam in Vašim tovaršam ohranjenje občniga reda.“ Podal se je mende v francosko mesto Marseille, za prav se pa ne ve. Vsi kardinali so z Rima pobegnili. Zbor poslancev se od zadniga punta sem pomanjšuje tako, de ne more veljavniga sklepa storiti. Zucchi se novi vladi z silo protivi. Kervave prigodbe se za Italijo pripravljajo. 200 Benečanskih je padlo in 700 so jih naši vjeli pri zadnimu napadu z Malghere. Naši zdaj Malgheri nasprot novo terdnjavo zidajo. V Lombarskim je vnovič nekaj šuntarjev vstreljenih bilo; Mazzini pak, puntarjev vodja, od zvunej med Lahe podučenje pošilja, de vsaki je dolžan eniga cesarskiga vojsaka vmoriti, bodi očitno ali skrivej, de vsaki Lah se mora vojskovati, in de to je v imenu božjim.

Nepolitiški del.

Hero in Leander.

(Konec.)

In vihar močnejši rjove,
Tulijo nevihte nove;
Kakor gora — val gromč,
Se valj v prepad mogočno,
Barko stare gromopočno,
Upi so mornarja preč.
In o vetru vgasne bakla,
Ki je bila luč poti,
Strah se vleže zdaj na morje,
Strah — neznani breg rodi.

In k Diani Hero moli,
De vmiri vihar okoli,
De vtolaži grom valov,
In obljubi za vetrove
Zlo bogate tud darove —
Bika kinčenih rogov.
Vse bogove visočine,
Globočine bognje vse
Živo prosí v ljutim morji
Pogubiti njega ne.

„Slišaj mile prošnje moje,
Iz zelene hiše tvoje
Pridi o Levkotea!
Ti, ki toljkokrat mornarja
Rešis z ljutiga viharja,
Ne zapusti ljubiga!
Sveto tvoje zagrinjalo
Mu podaj začarano,
Ki iz groba morja reši
Tiste, ki ga nosijo.“

In vihar se divji vleže,
Eos zrebce spet napreže
In obsije zemlje tlak.
Kot navadno spet je tako
Morje zerkalu enako,
Vbistri voda se in zrak.
Nježno bijejo valovi
V steno brega skalniga,
In prinesejo igranje
Mlado truplo mertviga.

De, on je, ki v smerti tudi
Ji obljube ne zamudi!
Naglo ona ga spozná.
Zdaj ne more več tožiti,
Ne očesa več kaliti,
Svoje serce obupa da.
V sterme globočino — k zvezdam
Se brezupno se ozre,
In obliče njeno blede
Plam rudečozarni vzge.

„Vas spoznam moči resnice,
Ojstre tirjate pravice
Strašno, brez usmiljenja.
Zgodej tek sim dopolnila,
Sreče slad sim vonder vžila,
Sim ljubila zvestiga;
Posvetila, Venera, sim
Tvojinu svetišu se,
Tebi žertva rada umerjem,
Bognja, ne zaverži me!“

In se z skalnate višine
V strašne verže globočine,
V tok zeleniga morjá.
Po valovih plavajoči
Morski bog zre ljubijoči
Trupli serca mirniga,
In dovoljen z ropam takim
Zliva on nebrojno rek
Radostno iz verca svojga,
Ki ne vsahnejo na vek.

Franc Cegner.

Ribčev sin. *)

Enkrat je bil na Dunaji neki gospod. Je imel ribčar, de mu je ribe lovit. Ta gospod je pripravljaval veliko pojedinjo, in zapovē svojimu ribču, de mora v treh dneh tri cente rib naloviti. Ribčič gre prvi dan zjutraj zgodaj ribe lovit. Pa ni mogel nobene dobiti. Drugi dan gre spet zjutraj prav zgodaj. Hodi do poldneta okoli vode, pa zopet nobene ne vjame.

*) To storijo sim od besede do besede iz ust prostiga Slovenca spisal. Samo semtertje sim namesti ptujih besed kako domačo postavil. Prepričal sim se pa tudi, de znajo prosti ljudje tako lepo pripovedovati, de se moramo mi sloga se zlo od njih učiti. Ni se dosti, de je le beseda slovenska, tudi slog mora biti slovenski. Vampastih stavkov prosti Slovenec nikoli ne rabi. Pa se mu vender vse lepo veže. Dolge periode storé Slavjansino neprijetno ino nerazumljivo.

Pisatelj.

Opoldne gre prav žalosten domu. Napravljva svojo ženo, de naj jih k drugim dunajskim ribčem gre iskat. Skusi, ji reče, de jih dobiš ali na posodo, al pa jih kupi. Če jih ne bom gospodu o pravim času odrajal, me bo gotovo od službe odstavil. Žena je šla k vsim dunajskim ribčem, pa ni mogla kar ene ribce dobiti. Zdaj se že bliža tretji dan. Zvečer pravi ribčič: „Zjutraj bom šel prav zgodaj se enkrat lovit. Če kaj vjamem, bo dobro, če pa ne, naj pa bo kakor more. Saj si ne morem pomagati. Pride jutro. Ribčič prav zgodaj vstane, gre ribe lovit, in hodi do poldneta okoli vode, pa ni mogel nobene zasačiti. Opoldne se je napravil, de bi bil šel pri kraji vode domu, in se je deržal prav kiso. Kar se po vodi pripelje pisana barka. V barki sedi gospod v zeleno oblečen. Ta popraša ribčar rekoč: „Mož! kaj ste tako žalostni tukaj pri vodi?“ Ribčič pravi: „Kako ne bom žalosten? Moj gospod mi je zapovedal, de mu moram ob treh dneh tri cente rib naloviti; danas pa je že poslednji dan, pa se nisim nobene dobil. Zdaj reče gospod: „Obljubi mi to, kar ne veš, de imaš, ino jih bodeš se danas zadosti nalovil. Ribčič si misli, kar ne vem, de imam, bom lahko pogrešal, če mu tudi obljubim. In se gospod zraven pristavi: Te bom čakal dvajset let. Ob dvajsetih letih mi boš se le mogel obljubljeno odrajaliti. Sim dovoljen, pravi ribčič, verže mreže in vzdigne polne rib. Jih verže v drugo, pa je bilo ravno tako. Jih verže se enkrat. Mu pravi gospod: Le pošlji domu, de naj pridejo z vozom in štirimi konji po nje. Preden bodejo z vozom prišli, jih bodeš lahko zadosti nalovil.“ So prišli s štirimi konji. So rib naložili, de so jihs štirimi konji komaj peljali.

Preden pa grejo domu gospod se ribčar popraša: Ali pa ti veš, kaj de si meni obljubil? Ribčič pravi: Gospod! jest tega ne vem. Kar ne vem, de imam, sim ti obljubil, naj že bode, kar hoče. Na to se posmeja gospod, in reče: „Ti ne veš, de je noseča tvoja žena. Ta ti bo sinka rodila, in tega si meni obljubil. Kadar preteče dvajset let, mi ga moraš pripeljati ravno tukej le sem.“

Zdaj pelje ribčar ribe domu. Od ene strani je vesel, od druge pa silno pobit. Ko jih pripelje domu, začne gospod godernjati rekoč: „Ti si prav cepec. Zakaj si mi hodil legat, de ne moreš nobene dobiti? Zdaj si mi jih pa toliko privlekel, de skorej ne vem, kam bi z njimi.“ Ribčič se izgovarja, ino razlaga gospodu to celo prigodbo od konca do konca. In potlej gospoda popraša: „Sam Bog vé, kakosna bo zdaj, ker sim tako lisasto storil, de sim mu svojiga sina obljubil.“ Gospod pravi: „O kaj to. Dvajset let, to je še dolgo. Do listiga časa se bo morebiti še vse drugač zabrenilo. Primeri se. Ribčevka res porodi fantiča. Ta se redi prav lepo. De pa le majhno odrase, ga dajo v šolo. V šoli se je tako dobro učil, de je bil šestnajst let star že zadosti izučen, de bi ga bili za mašnika zegnali. Pa sta rekla oče in mati: „Za mašnika ni, ker je obljubljen. Dajmo ga rajši še štiri leta v černo šolo.“ Ko se pa črne šole izučil, pride zopet na Dunaj, on vse ve naprej, kako se mu bode godilo, ino nazaj, kako se mu je že godilo. Torej reče svojimu očetu: „Oče! zdaj je že čas, de greva.“ Oče. Kam de greva. Sin. Kamor ste me obljubili. Oče. Kdo te je kam obljubil? Sin. No ali ne veste, komu ste me obljubili še pred dvajsetimi leti? Kje pojdeva k tisti vodi, kamor ste ta čas hodili ribe lovit. Očeta je zdaj močno zaskerbelo. Sin pa pravi: „Nikar se ne bojte. Le urno prustof čez ramo, pa hajde za mano. Tode storiti jo morate, kakor vas bodem podučil. Če me ubogate, se vam in meni ne bode nič hudiga zgodilo.“ Po poti je očeta tako le učil: „Kadar prideva k tisti vodi, se bo pripeljala ravno tista pisana barka, kakor ta čas, kadar ste ribe lovili. V nji bo sedel gospod v zeleno oblečen, kterimu ste vi mene obljubili. Ta gospod bo porinil barko k kraju na plitvo vodo. Jest bom z eno nogo stopil na njo, z eno bodem pa stal na suhim. Tačas rečite: Sin! jest te zročim Bogu očetu in sinu in svetimu duhu. Ti trije naj bodo zmiraj pri tebi. Kadar boste izrekli te svete besede, jo bom pa jest puhnil na barko.“ Vse se zgodi ravno tako, kakor je sin očetu po poti pravil in ga učil. Pisana barka priplava po vodi. V nji je gospod v zeleno oblečen. Sin stopi z eno nogo na barko, z eno stoji pa na suhim. Oče ga izroči Bogu očetu in sinu in svetimu duhu. Sin puhne na barko. Gospod jo odrine. Kar se na enkrat vse potopi. Barko, gospod ino sin. Oče se grozno prestraši ino za-

vpije na ves glas: Jezus Marija! Jezus Marija! moj sin se je v pekel pogreznil.

Potem krevsa domu prav žalosten. Sin jo pa prileti skoz vodo v mesto, ki se mu pravi Perdonkorten (Wundergarten?). V tem mestu je bilo vse ljudstvo zavdano. Je hodil in hodil po mestu, pa nikjer ni bilo nobeniga človeka. Lakota se ga poloti, pa ni mogel nič jesti dobiti. Kar mu pride na misel, de bi šel ribe lovit. Gre za vodo; jih nalovi; zakuri; jih speče, de se naje. Po tem gre v senco. Se vleže ino zaspi. Se mu koj zasanja, de pojdi čez noč v grajšinsko hišo. Se vsedi za mizo. Prižgi na vsaki kraj sebe eno svečo in čakaj. Je storil, kar se mu je sanjalo. Ura odbije polnoči. Kar se na enkrat hišne vrata same od sebe odprejo do kraja. V hišo sa privali debela kača. Gre gori proti mladenču, ino ga prosi: „Kušni ti mene.“ On pa jo zaroti in reče: „Satan! poberi se proč od mene. Ti nimaš do mene nobene moči.“ Šla je kača nazaj skoz duri. Na to se dan naredi. Mladenec jo zopet hodi in hodi po mestu. Vidi kočije naprežene semtertje; človeka pa ni nikjer bilo nobeniga. Opoldne gre zopet k vodi rib naloviti. Kadar si rib nalovi; zakuri; jih speče, de se naje. Ko se naje, gre v senco. Se vleže in hitro zaspi. Pa se mu berz zasanja, de le prav bi bilo, ko bi bil kačo kušnil. Se zbudi ino si misli: „Drevi pojdem spet, ino jo bodem kušnil, če pride.“ Šel je res zopet ravno v tisto hišo. Se vsede k mizi. Prižge dve sveči, in čaka. Ura vdari dvanaajst. Vrata se odprejo. Skoz nje se privali še veliko veliko veči kača, ktera je imela dve glavi. Gre gori po hiši proti njemu, ino ga zopet prosi: „Kušni ti mene.“ Njega groza obide, ker je bila veliko strašnejši kot una poprejšnja noč. Torej jo spet zaroti: „Satan! poberi se proč od mene. Ti nimaš do mene nobene moči.“ Kača se zopet pobere iz hiše. Hodi in hodi po njem. Vidi kočije naprežene stati po ulicah, človeka pa ni nikjer bilo nobeniga. Opoldne je zopet lačen. Torej gre doli k vodi. Nalovi rib; zakuri; jih speče, de se naje. Ko se naje, gre v senco. Se vleže ino zaspi. Pa se mu zopet berz zasanja: Ti bi bil vender storil le prav, ko bi bil kačo kušnil. Se zbudi. Pravi: „Drevi jo bodem pa kušnil, če se mi še strašnejši prikaže.“ Zvečer gre res v ravno tisto hišo. Se vsede za mizo. Prižge dve sveči, in čaka. Kadar ura na turn dvanajst odzvenka, se vrata odprejo. Strašna kača se noter priplazi. Dve glavi je imela, in pa še več kot prednji večer. Piše prot njemu. Se mu začne po kolenu spenjati in ga prositi: „Kušni ti mene.“ Na to se k nji pritisne, ino jo kušne.

Kadar ja kušne postane iz kače deklica lepa kolikor le ženska lepa biti zamore. Kača je bila zavdana hči tistiga gradnika. Na to kuševanje je bila rešena vsa grajšina in celo mesto. Torej prideta v hišo berz oče in mati rešene hčere. Ga sprimeta s takim veseljem, de je bilo kaj. Oče mu pravi: „Priatelj! jest ti dam svoje kraljestvo in svojo hčer, če ti dopade.“ On pa pravi: „Počajmo mervo, de se enmalo spoznava.“ Na to napravijo veliko večerjo. Se navečerjajo ino se spravijo pozno spat. Zjutraj vstanejo. Se mladenec in deklica gresta po mestu sprehajati. Celo mesto se ga je veselilo, ino je s perstam nanj kazalo rekoč: „To je naš odrešenik, to je naš odrešenik.“

(Dalje sledi.)

Zmes.

Ta mesec bo začel tek svoj v Pragi polski časopis „Slowiane“, iz perviga štirikrat na teden, pozneje vsaki dan. Vredniki bodo: Lambert-Krasevski, kteri je v popolnim soglasji z slavjansko politiko, in pa Gvysbovski, kteri bo tudi polski jezik na Pražkim vseučilišu učil. Ta časopis bo tudi podajal obraze iz česke historije, od českih umetnikov napravljene.

Zitni kup.	V Ljubljani		V Krajnji	
	2. Grudna.		4. Grudna.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
Srednja cena 1 mernik.				
Pšenice domače	2	34	2	25
„ „ „ banške	2	45	2	40
Tursice	—	—	1	36
Sorčice	—	—	1	50
Reži	1	36	1	36
Jecmena	—	—	—	—
Prosa	1	20	1	16
Ajde	1	13	1	2
Ovsa	—	—	—	42